

עניינים תוכן

2	מבוא
3	סקירת ספרות
3	פרק ראשון: מערכת הכשרה מקצועית
3	רקע
4	מערכת הכשרה מקצועית
7	פרק שני: מערכת ההכשרה המקצועית בישראל
7	רקע
9	מערכת הכשרה מקצועית בישראל
12	תכנית שוברים
14	שילוב בוגרי הכשרות במקצועות
16	פרק שלישי: מערכת ההכשרה המקצועית במקומות נבחרים בעולם
17	מערכת הכשרה מקצועית בשוודיה
18	מערכת הכשרה מקצועית בפינלנד
20	מערכת הכשרה בדנמרק
23	פרק רביעי: דיון מסכם
26	סיכום
27	ביבליוגרפיה

מבוא

נושא העבודה:

מידת היעילות של מערכת ההכשרה המקצועית בפתרונות תעסוקתיים במשק.

מערכת ההכשרה מקצועית היא הלימודים אשר מובילים לרכישת מקצוע. מערכת ההכשרה מקצועית היא המנגנון אשר מופעל על ידי המדינה, באמצעים שונים, ואשר נועד לספק עבור משק העבודה כמות גדולה ככל האפשר של עובדים בעלי מיומנות. המדינה מפעילה את המערכת במגוון רחב של בתי ספר, מוסדות להכשרה מקצועית וכן בדרך של חניכות. ההכשרה המקצועית במדינת ישראל נעשית בפיקוח של משרד העבודה והרווחה, האגף להכשרה מקצועית ופיתוח כח אדם. אגף זה מופקד על הכשרת כוח אדם מקצועי טכנולוגי למשק והוא עושה זאת על ידי קיום הכשרות במסלולים לנוער או הכשרה למבוגרים בהשתלמות של לימודי ערב.

ההכשרה המקצועית נועדה לאפשר לאנשים מכל שכבות האוכלוסייה לרכוש מקצוע ולפתח כישורים נדרשים בשוק העבודה. למערך ההכשרה המקצועית יש חשיבות רבה בפיתוח של כוח האדם בחברה, מאחר והוא נותן מענה גם לצורכי המעסיקים וגם מגדיל את הסיכויים של עובדים להיות נדרשים בשוק העבודה. בשנות השמונים והתשעים בוצעו שינויים רבים במערכת ההכשרות המקצועיות ומערכת המשרתת בעיקר את צורכי המשק היא הפכה להיות מערכת אשר מכוונת בעיקר לקידום תעסוקה בקרב אוכלוסיית חדשות.

עבודה זו תבקש לבחון את מידת היעילות של מערכת ההכשרה המקצועית בפתרונות של תעסוקה במשק הישראלי. כדי לעשות זאת העבודה תבחן את מצב מערכת ההכשרה המקצועית בישראל ולאחר מכן תשווה את המערכת שלה עם מדינות כמו שוודיה, דנמרק ופינלנד. מדינות אלו מהוות מודל מוצלח של ניהול זכויות אבטלה והנעת עובדים לקראת שוק העבודה. השוואה זו תוכל לספק עבור ישראל היבטים שבהם היא תוכל לשפר את המערכת שלה ולקדם אותה לקראת המודלים המוצלחים של מדינות אלו.

שאלת המחקר

באיזה מידה של יעילות פועלת מערכת ההכשרה המקצועית בפתרונות תעסוקתיים במשק. ישראל לעומת מדינות שוודיה, פינלנד ודנמרק.

השערת המחקר

השערת המחקר היא כי מערכת ההכשרה המקצועית עברה שינויים חיוביים במשק. מאז הקמת המדינה ועד להיום הוחדרו למערכת שינויים רבים ששיפרו אותה והפכו אותה ליעילה. ביחס למדינות אחרות אשר יבדקו בעבודה, יש לה עוד מקום רב לשיפור.

סקירת ספרות

פרק ראשון: מערכת הכשרה מקצועית

רקע

בטחון סוציאלי הוא מונח אשר מבטא תפיסה שבה הגורסת כי על הפרט להיות מסוגל להתקיים בכבוד גם אם הוא איבד את היכולת לפרנס את עצמו ואת משפחתו בשל סיבות חיצוניות או פנימיות כלשהן. הבטחון הסוציאלי הוא מרכיב מרכזי במודל של מדינת הרווחה¹ המודרנית. בין המדינות השונות יש הבדלים בנוגע לדרכים שבהם יש ליצור את הבטחון הסוציאלי והם נובעים מן החוקים במדינה, מן התפיסות השונות ומן ההיסטוריה כפי שהיא התעצבה במדינות השונות בעולם².

הזכות לביטחון סוציאלי נקבעה כבר בהכרזה לכל באי העולם של מועצת האומות המאוחדות³. לפי הכרזה זו:

" כל אדם, כחבר החברה, זכאי לביטחון סוציאלי וזכאי לתבוע שהזכויות הכלליות הסוציאליות והתרבותיות, שהן חיוניות לכבודו כאדם ולהתפתחות החופשית של אישיותו, יובטחו במאמץ לאומי ובשיתוף פעולה בינלאומי בהתאם לארגונה ולאוצרותיה של המדינה"⁴.

אם כן לפי הכרזה זו כל אדם זכאי לביטחון סוציאלי וזכאי לתבוע את הזכויות הכלליות שלו, את הזכויות החברתיות ואת הזכויות התרבותיות אשר הוגדרו בהכרזה זו בתנאי חיוניות לכבודו בתור אדם ולהתפתחות החופשית של האישיות שלו. כדי להבטיח את הבטחון הסוציאלי מנגוני המדינות השונות משתמשים באמצעים הבאים⁵:

1. המדינה מפעילה את הביטוח הלאומי אשר מבטיח קצבאות במקרים שבהם האדם מאבד את יכולת ההשתכרות שלו במקרים מסוימים. מימון אמצעים אלו נעשה על ידי הטלת מיסים על כלל האוכלוסייה.
2. ארגוני העובדים יוצרים הסכמים פנסיונים לעובדים אשר מבטיחים לעובד ולבני המשפחה שלו פרנסה במקרי קיצון שבהם הוא איבד את יכולת ההשתכרות שלו.
3. האדם רוכש ביטוחים פרטיים אשר יכולים להבטיח לו ולמשפחה שלו פרנסה במקרים מסוימים לפי מצבו הפרטי.

¹ מדינת רווחה היא מדינה אשר מבצעת פעולות שנועדו לחלק מחדש את המשאבים שלה בין האזרחים שלה במתכונות שיווניות ולא כזו אשר נקבעת לפי מוצא או מעמד.

² ז' בנדלק, "מערכת הביטחון הסוציאלי בישראל ובמדינות ה-OECD". סקרים תקופתיים. 296. (2018). עמ' 12

³ מסמך יסוד של הקהילה העולמית בנוגע לזכויות האזרח והאדם בעולם. הכרזה זו אומצה על ידי העצרת הכללית של האו"ם ומאז אומצה על ידי מדינות רבות, בעיקר עולם המערבי.

⁴ סעיף כ"ב להכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם.

⁵ ז' בנדלק, מערכת הביטחון הסוציאלי בישראל ובמדינות ה-OECD. סקרים תקופתיים 296. (2018) עמ' 13